

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XIII. ubi agitur de Remissione Pœnarum, causis
ejus, & consecutionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

dicendo, Jus alias pœnas in Calumniatores non ferre quàm *Sex* &c.

Quod dicit in fine de *Tergiverfatione*, eam Accusationis, aut Inquisitionis via puniri posse, ad calumniam & pravariationem extendi potest. Duæ Replicationes, quas *Exceptioni* REGULÆ IV. in Tergiverfatore subjiçit, in *Exceptionione* includi poterant, dicendo, discessionem ab Accusatione pœnis non esse obnoxiam, cum sit post abolitionem criminum, quæ ab Accusatore arguebantur, & postquam in hunc finem abolitio ritè facta est.

CAPUT XII.

Cum dicit, Sententiam executioni mandari debere, statim atque lata est, intelligere debet, Sententiam legitime latam; itaque *Exceptio I. & II.* inutiles sunt; quippe, quæ contineant conditiones ad justitiam Sententiæ requisitas, cum nihil magis ad hoc necessarium sit, quàm Potestas in Judice. Porro, si damnaverit is, qui condemnandi jus non habet, tunc deficit Potestas: id est, si Judex ad vocandas quasdam Personas obligatus, eas ad Judicium non vocaverit. Prima Replicatio ejusque Duplicatio & Replicatio *Secundâ*, quas *Exceptioni III.* subjiçit, sumptæ ex Appellatione à Sententiâ, continentur in *Exceptionione*, a iijciendo, *dammodò Appellatio licita sit.*

Quod dicit, Appellationem non habere locum, cum notorium est crimen; exponi debet per ejus observationem *Cap. XIV.* licet crimen notorium sit, probandam tamen esse notorietatem, & statuendum circa ipsam: itaque si non admittatur Appellatio à damnatione ob crimen notorium, appellari potest à Sententiâ circa notorietatem statuente.

Quod dicit, provocari non posse à Sententiâ in crimen confessum; restringi debet ad casum, quo punitio non excedit rationem. Quod dicit in *Exceptionione V.* Sententiam non posse executioni mandari ante degradationem, ex diuturno tempore non observatur in multis locis, ubi degradatio abrogata est.

OBSERVATIONES in CAP. XIII. ubi agitur de REMISSIONE PœNARUM, CAUSIS EJUS, & CONSECUTIONIBUS.

Proposita REGULA, neminem sine causâ absolvendum esse, tres refert causas, 1. Pœnitentiam, 2. Satisfactionem, quâ intelligendâ est reparatio damni illati; alioquin sub pœnitentiâ contineretur. 3. Iniquitatem Sententiæ: *Novemque Exceptiones* generales ab his causis colligit, è quibus aliquot *Exceptionum* nomen ferre nequeunt; cum sit duntaxat casus, in quibus causæ non reperiuntur. Talis 1. Is, quo satisfactum non fuit, & ablatum non restitutum: sed Replicationes hujus *Exceptionionis* sunt veræ *Exceptioniones*; scilicet, cum data fuit cautio satisfactionis: cum crimen non est manifestum vel dubium est, aut periculum mortis imminet. Talis est 2. *Exceptio* petita à perseverantiâ in errore, aut in peccato, quæ pœnitentiam excludit: 3. Casus, quo Pœnitens, ante absolutionem moritur: fatendum tamen est cum Autore, pœnitentem absolutionem meritum esse, & post mortem absolventum esse, non excepto Hæretico, qui peioris non est conditionis, quàm ceteri Excommunicati, qui absolvi debent, si pœnitentes defuncti sint: itaque Autor eum excipere non debuit. Talis est *Exceptio IV.* nempe si tempus pœnitentiæ non est completum; hoc enim in casu deest causa. *Quinta* & *Sexta* falsæ sunt, si Excommunicatus ante furorem & lethargiam, pœnitentiæ signa dederit.

Septima Octava, & *Nona* non sunt in usu, quippe non denegatur Absolutio in morte iis, qui pœnitentiæ notas edunt; & Matrimonium cum Religiosis, aut aliis Personis Deo dicatis, exolevit & non toleratur.

Quod dicit in *Octava*, S. Virginem MARIAM exceptam fuisse, à casu Virginum post Votum virginitatis nubentium, ineptum videtur; Canones enim in ejusmodi Virgines conditi, nuptiis VIRGINIS multum posteriores sunt, latique duntaxat in nuptias nefastas, & criminose consummatas, nullam itaque relationem habent ad MARIÆ matrimonium. Agendo in *Questione III.* de Jure absolvendi, multas res in *Regulâ I.* includit, quas pluribus tradi possebat perspicuitas, & quo neglecto, vitare non potuit Argumenti confusionem ab *Exceptionum* multitudine, & Replicationum Duplic. &c. ortam. Præterea, Argumenti limites transgressus est; nam, ab Excommunicatione per Judicium, sive ab Homine, transit ad eam, quæ est à Jure, atque ipso facto incurritur: tales sunt eæ, quas Pontifici reservatas esse dicit. Aliundè, proposito integro non satisfacit; quippe quod ad reliquarum pœnarum remissionem extenditur, perinde atque ad Excommunicationem; aliarum Regularum pleræque eodem vitio laborant.

Quod dicit, Pontificem absolvere posse eos, qui ab aliis Judicibus excommunicati sunt; verum non est, nisi in casu Appellationis, quo excepto, juxta vias ordinarias absolvere non potest in præjudicium aliorum, quibus absolutio Jure Communi reservatur.

Majorem lucem *Regulâ II.* tribuere poterat, merrâ observatione Personarum, quæ possunt absolvere; nempe Episcopi, Officialis, seu Vicarii Generalis, Capituli vacationis tempore; omnis Judicis sive Ordinarii sive Delegati; omnis denique Presbyteri approbati; addendo, hunc non posse, nisi in foro interiori; ceteros autem in utroque foro posse absolvere, posito quod jus habeant administrandi Sacramenti Pœnitentiæ.

Regulâ III. falsa est, quoad illum, qui committitur ab eo, qui jus absolvendi non habet, nisi delegatum.

Quarta Imperfecta est, nam extendi debebat ad omnes, qui Jurisdictionem, quæcumque viâ sive criminali, sive non criminali amittunt.

Quarta questio de tempore Absolutionis, continetur in *Prima*, ubi dicitur, absolvi non debere sine causâ; inde enim sequitur, cognitionem causæ præviâ esse Absolutioni, sive sine discussione acquiratur, v. gr. cum nullitas manifesta est; sive discussionem requirat. Quod dictum est *ibid.* de Pœnitentiæ vel Satisfactionis necessitate ad Absolutionem, ostendit quoque, utramque huic esse præviâ, aut saltem futuræ satisfactionis cautionem. Quoad injustitiam manifestam, quæ Censuram evidenter nullam facit, dubium non est, quin à petendâ Absolutione liberet, nisi fortè ab Absolutione ad cautelam, cui tunc inferendâ est conditio, in quantum indiget, & hæc est summa REG. I. II. & III.

Quarta falsa est; nam post mortem accipi potest Absolutio, cum pœnitentiæ signa ante ipsam data sunt: *Quinta* indicat solum Canones, qui loquuntur de die, quo dabatur Absolutio Solemnis, earum solemnitatum omnia expositione.

REGULÆ *Sex* *Questionis V.* nihil aliud ferè continent, quàm indicationem Canonum, qui absolvendi modum spectant, ejusque appendicem, nempe 1. Jusjurandum, aut saltem meram promissionem obediendi Ecclesiæ. 2. Jusjurandum petendæ Absolutionis à Pontifice, quoties ab alio datur Absolutio casuum ipsi reservatorum. 3. Obligationem non absolvendi per gratiam. 4. Impositionem manuum in vestibulo Ecclesiæ; si non agatur de Clericis. 5. Ceteras solemnitates. 6. Eas, quæ Absolutioni Hæreticæ sunt peculiare.

QUESTIO VI. in quâ de Effectibus & Consequentiis Absolutionis diseritur, REGULIS VIII. exponitur, quarum *Quarta* & *Sexta* in *Prima* includuntur; nam, si Absolutio non restituat in statum priorem, nisi cum valida est, & pœnitentiâ peracta est, oportet

eum;

cum, qui antè penitentia finem absolutus est, eam perficere, & eum qui ob falsam expositionem aut sine causa absolutus est, pro Excommunicato haberi.

Si *Regula* 1. detur extensio necessaria, *Sex* priores *Exceptiones* sibi subjectas continebit: sic ergo concipienda erat: *Absolutio restituit in statum pristinum, si integra, libera, data cum causa, & ex vera expositione, denique absoluta sit.* Quippe *Exceptio* 1. sumitur à Casu, quo Absolutio non est integra; 2. à Casu, quo est coacta; 3. à Casu, quo veritas dissimulata fuit; 4. à Casu, quo causa iusta caret; 5. à Casu, quo datur sub conditione sistendi coram Superiore, cujus vice Absolutio datur. 6. à Casu, quo ante peractam penitentiam quis absolutus est.

Exceptio VII. sumpta ex eo quòd infamia post Absolutionem subsistat, infra convertitur in *Regulam VIII.* à qua excipitur casus, quo Absolutio datur per restitutionem in integrum.

OBSERVATIONES in CAP. XIV. de REMEDIIS ACCUSATIONI SUBSIDIARIIS.

Tria numerat Autor; scilicet 1. Notorietatem, quæ tribuit Judici jus procedendi ex officio, & locum habet cum crimen ita notum est, ut nullâ tergiversatione celari possit: à *Regulâ* excipit casum, quo crimen publicâ tantum famâ evulgatum est, & eum, quo defensionis locus est; sed *Exceptionum* nomen his casibus non convenit, qui *Regulæ* sunt genuinæ consecutiones, cum in illis crimen non sit notorium. Quod addit, videtur æquius; scilicet, cum de notorietate disceptari possit, oportere eam discuti, & de controversiâ statui: ut enim observat *CANISIUS de Accusat.* quamvis Homicidium coram universâ Plebe aut numerosâ patratum fuerit, fieri potest, ut non sit criminofum, aut minus sit, quam videtur; quia fortè involuntarium est, propter necessitatem tuendæ vitæ suæ: ad Officium itaque Judicis pertinet, ut discutiat id, quod velut notorium proponitur.

Alia duo remedia subsidiaria sunt Inquisitio, cui fama pravæ esse debet; & Denuntiatio, quæ necessaria non est, clamante famâ, quæ vicem Accusatoris gerit. Autor à Denuntiatione exorsus, observat, esse casus, in quibus inadmissibilis est, sive ratione Denuntiatoris, qui est vel infamis, aut excommunicatus, aut facinorosus, aut denunciati inimicus: sive ratione factorum eam præcedentium; qualis esset conspiratio Denuntiatorum in denuntiatum: sive ratione denuntiatum. v. gr. cum bonâ famâ commendatus est, & irreprehensibilis habetur, singulis divisionis membris exempla subicere debuisset, ut mox præstitimus. Cum juxta *CANISUM*, triplex sit Denuntiatio, nempe *Civilis*, quæ fiebat per Officium publicum ad hoc præpositum; *Canonica*, quæ Inferiores adversus Superiores utuntur; *Evangelica*, quæ adhibetur in delictis occultis. Autor hac distinctione omiſſâ, incertos Lectores facit, de quâ Denuntiatione loquatur. Itaque à divisione Denuntiationis exordiri debuisset, quantumque sit hujus connexio cum Inquisitione; ab eâ segregare debuisset id, quod dicit de denuntiante & denuntiato in *Questionibus* sequentibus circa Inquisitionem, quam dividere debuisset in *Generalem & Particularem*, ut distinguerentur ea, quæ unicuique particularia sunt: v. gr. Inquisitioni *Particulari* speciale est, ut fiat in Personas determinatas, famosas, & rumore publico criminis alicujus accusatas; ut iis communicentur capita, de quibus inquirendum est adversus eas; ut Inquisitioni intersint; reprobetur testimonium omnium, qui iis suspecti sunt, ut inquiri fas sit adversus eos, quoties agitur de sceleribus atrocibus, de quibus inquirere licet ex sola confessione unius è sociis contra alios, quos criminis confcios & participes aserit. Huic etiam Inquisitioni peculiare est, ut, licet denuntiatum bonam famam habuerit, ad eam opponendam non nisi initio ad-

mittatur, neque etiam, si crimen confessus sit: ad eam quoque pertinet, ut contra Prælatum denuntiatum inquiri non possit, nisi præter diffamationem scandalum aut scandali periculum sit. Hæ observationes partim ab Autore, partim à *CANISIO* desumptæ sunt. Quoad Inquisitionem *Generalem*, illa ad omne delicti genus extenditur. Judicis Officium est eam, prout expedire duxerit, facere; illa viam ad Particularem sternit.

Inter *REGULAS QUESTIONIS V. de modo inquirendi*, multa Testes respiciunt, & pertinent ad Tractatum de *Judiciis & probationem per Testes*. Plures quoque ex ipsis, *Regularum* nomine digna non sunt, sive quia ad Casus Particulares duntaxat pertinent; sive quia loca solum indicant, in quibus Argumentum tractatur. His tribus remediis subsidiariis Accusationis, Autor subicit Purgationem, quæ locum habet cum accusatus, aut denuntiatum, contra quem Inquisitio facta est, iustâ oneratur suspicione criminis, cujus convinci nequit, aut vitii infamantis, quod probari non potest.

Regula hæc juxta ipsum *Septem* patitur *Exceptiones*, quarum tamen plures sunt inutiles, quia excluduntur à *Regulâ*: tales sunt 1. ea, in quâ suspicio non est fundata; 2. quæ crimen notorium excipit, à *Regulâ* diserte exclusum; 3. *Quinta*, quæ excipit casum, quo deest Accusator; sufficit autem juxta *Regulam*, ut sit Denuntiatio, aut Inquisitio. 4. *Sexta* sumpta ex defectu natalium, qui unum est ex vitii diffamantibus in *Regulâ* comprehensis; 5. *Septima* nam Monialis acculari & denuntiarum, fierique adversus eam inquisitio potest probationibus convincentibus non repertis, & proinde subjacet *Regulâ*; 6. *Oitava* sumpta ex eò quòd Persona ultrò purgationem non offert: nam purgatio necessaria est, ut docet *REGULA I. Questionis V.* Quod dicit in *Quarta* de Purgatione *Vulgari*, placebat, ut initium sumeret à divisione Purgationis, in *Vulgarem & Canoniam*, atque observaret, primam ab Ecclesiâ Universali reprobata semper fuisse, ut criminofam, ideoque nullam ipsius habendam esse rationem.

Quod dicit in *Tertia*, pendente lite, Purgationi non esse locum, diserte continetur in *Regulâ*, quia antè finem processûs, non apparet Reum non posse convinci, quamvis contra eum probabiles existant suspensiones.

Ratio *Exceptionis Quarta*, scilicet, si Reus jam purgatus fuerit, sumi potest ex eo, quod per hanc purgationem apparuit, illum ab illatâ culpâ immunem esse. Quod diximus modò de Purgatione, acceptum est ex *QUEST. I.* quæ inscribitur de *Purgationis Causis*.

Quidquid dicitur in *Secunda* circa locum & Personam, coram quâ fieri debet, ad hæc duo redigitur; 1. fieri debet coram Judice delicti: 2. palam, quia suspicio, quæ removeri debet, publica est.

Ad unicam *Regulam* reduci possunt *REGULÆ IX. Questionis III. de modo Purgationis faciendæ*; nempe ea fieri debet per Jusjurandum Rei, & quinque aut Septem Personarum fide dignarum, quæ jurant de credulitate; Reus autem de veritate. Autor distinguit purgationem per Sacram Communionem à purgatione *vulgari*, ad quam pertinet, quia Deum tentat, sicut cæteræ hujus generis; cum Servus, ubi agitur de peccato, ejusdem sit conditionis ac liber, excipiendus non erat à prohibitione Purgationis *vulgaris*.

Ratio *Regulæ unice Questionis IV.* exponentis id, quod præcedere debet Purgationem, nempe suspensionem ab Officio & Beneficio, sumpta est ex diffamatione, quæ durat usque ad Purgationem, & eò justiore suspensionem reddit, quod suspectus Purgationem abnuens pro convicto reputatur, *Regula I. Quest. V.* agente de consequentiis Purgationis aut factæ, aut omiſſæ. Suspendio cessat per Purgationem, quæ